

3. Lekcija

Kakva nam pravila najviše odgovaraju? Učenici uspoređuju i ocjenjuju svoja rješenja

Ova tablica sažima informacije koje su nastavniku potrebne za planiranje i izvođenje lekcije.

Razvijanje kompetencije izravno upućuje na ODGLJP.

Cilj učenja pokazuje što učenici znaju i razumiju.

Zadatak (zadaci) koji se daju učenicima, uz **metodu**, bitni su sastavni dijelovi procesa učenja.

Kontrolni popis **materijala** je pomoć u pripremi nastavnog sata.

Raspored nastavniku omogućuje okvirno planiranje vremena.

Razvijanje kompetencije	Analitičko razmišljanje: usporedba na osnovu kriterija. Prosudba: odabir kriterija i ciljeva. Stavovi i vrijednosti: međusobno uvažavanje.
Cilj učenja	Učinkovitost, kontrola moći, provedba pravila, izvedivost, pravednost.
Zadaci za učenike	Učenici uspoređuju i ocjenjuju svoje nacrte prijedloga. Domaća zadaća: učenici donose odluke i pravila u obliku nacrta pripremljenog za skupštinu.
Materijali i sredstva	Radni materijali za učenike 5.3, 5.4; preklopnik (<i>flipchart</i>) (ili alternativa).
Metoda	Izlaganja. Rasprava..
Raspored	1. Učenici predstavljaju svoja rješenja. 20 min. 2. Učenici uspoređuju svoje prijedloge. 15 min. 3. Učenicima se zadaju dva domaća zadatka. 5 min.

Informacija

Nastavnik može otprilike predvidjeti kojim putem će učenici krenuti, no ništa više od toga. Ulagne informacije su za nastavnika nove jednako kao i za učenike. Bave se teškim pitanjima na koja se odgovara na različite načine, kao što se vidi iz prošlih i sadašnjih političkih sustava. Pripadnici zajednice traže rješenje koje najviše odgovara njihovim potrebama. Dogovaraju cilj, no mogu imati različite ideje o tome kako ga ostvariti.

Ova lekcija je vježba iz demokratske političke kulture.

Nastavnik treba poticati učenike na uspoređivanje i ocjenjivanje analitičke i praktične vrijednosti njihovih prijedloga, a i sam bi trebao to učiniti. Učenicima treba biti jasno da je davanje prednosti nekom konkretnom pristupu institucionalnog ustroja često povezano s iskustvom i vrijednostima. Ovo potonje nije otvoreno za raspravu ili obrazlaganje. Učenike treba poticati da ih izražavaju u atmosferi međusobnog uvažavanja. Hoće li zajednica na koncu prihvati njihov prijedlog, sasvim je nešto drugo.

Opis lekcije

1. Učenici iznose svoja rješenja

Grupe naizmjenično predstavljaju svoje prijedloge. Svi učenici koriste Radni materijal za učenike 5.3 kao alat za uspoređivanje.

Redoslijed izlaganja: grupe koje imaju neke zajedničke odluke izlažu jedna za drugom jer se tako mogu lakše uspoređivati. U tom slučaju se vrlo brzo pojavljuju dvije osnovne alternative.

2. Učenici uspoređuju nacrte prijedloga

Radni materijal za učenike 5.3 sadrži kriterije za usporedbu. Predstavljamo nekoliko mogućih kombinacija – no učenici će svojom kreativnošću doći i do drugih rezultata!

A. Osnove

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
Model upravljanja	Državna vlast	Državna vlast	Umrežavanje	Mješoviti model
Oblik vlasništva	Javno vlasništvo	Privatno vlasništvo	Javno vlasništvo	Privatno vlasništvo
Tendencija	Centralizirano plansko gospodarstvo ili „zelena diktatura“	Tržišno natjecanje (kapitalizam) + „jaka država“ (zapadni model)	Kantonalni model, samostalna zadruga	Polu-samostalna zadruga; pravila o isporuci viška ribe zadruzi

B. Pravila

Ne postoji jasna povezanost nekih modela i pravila. Moguće su različite kombinacije. Neka od najvažnijih pitanja spomenuta su u Radnom materijalu 5.3:

- Je li je cilj definiran?
- Tko je ovlašten donositi odluke?
- Postoje li alati za provedbu pravila?
- Jesu li uključene mjere protiv zloporabe moći?

3. Učenici raspravljaju o prijedlozima

Učenici u raspravi primjenjuju kriterije na modele. Vjerojatno daju prednost modelima koji imaju isti osnovni pristup kao i njihov model, pa će se o razlozima njihova odabira raspravljati. Međutim, postoje neki kriteriji prema kojima se mogu ocjenjivati svi modeli. Ako se učenici na njih ne osvrnu, to može učiniti nastavnik:

- Cilj koji se odnosi na održivost: da li nacrt prijedloga osigurava potporu ribarima u ostvarivanju cilja održivosti? (Vidi Radni materijal za učenike 4.1.)
- Izvedivost: je li sustav pravila dovoljno jednostavan da bi bio razumljiv i primjenjiv u praksi?
- Pravednost: jesu li pravila pravedna?
- Demokracija i ljudska prava: da li pravila udovoljavaju standardima demokracije i ljudskih prava?
- Legitimnost: jednoglasna odluka o sustavu pravila jako je poželjna. Mogu li se pripadnici zajednice dogоворiti oko jednog sustava pravila?

4. Domaća zadaća: učenici odabiru

Nastavnik raspravu privodi kraju nekoliko minuta prije završetka nastavnog sata. Njegova uloga je rukovoditi igrom i objasniti učenicima da će se u zadnjoj lekciji sastati pripadnici zajednice radi usvajanja sustava pravila.

Učenici imaju za skupštinu dva zadatka:

Zadatak br. 1: izabrati nacrt pravila

Nema više vremena za iscrpnju raspravu. Stoga učenici za domaću zadaću trebaju donijeti odluku. Odluku trebaju donijeti, pa stoga trebaju biti spremni na kompromis. Okvir koji ispunjava neke osnovne kriterije je bolji od alternative prema kojoj treba nastaviti bez njega.

Učenici mogu dati prednost nekim osnovnim koncepcijama ili kriterijima i na taj način izvršiti odabir. Trebaju pripremiti kratku izjavu kojom će privoliti ostale pripadnike zajednice da prihvate njihov najbolji model.

Zadatak br. 2: prihvatiti ili modificirati proceduralna pravila za sjednicu

Nastavnik objašnjava:

Ne samo sama zajednica, već i važan sastanak kao što je sjednica traži sustav pravila. Pripadnici zajednice se trebaju dogоворити о тим правилима пре почетка скупа. Без претходног договора, могу се појавити тешке ситуације ако се чланови не могу договорити око гласовања или преbroјавања гласова.

Radni materijal за учење 5.4 садржи накрату процедуралних правила. Онима ће бити први на распореду јер ће се одмах примјенијивати. Учењици стога требају претходно дефинирати своје мишљење: прихваћају ли накрат онакав какав јест, или га жеље промјенити?